

OHUTUSJUHEND KÄSITÖÖRIISTADEGA TÖÖTAJALE

Kinnitatud direktori käskkirjaga 26.01.2024 nr 1.1-3/2024/3-1

PUIDUTÖÖTLEMISEL VALITSEVAD OHUD

Õnnetusjuhtumid ja traumad:

- kukkumine kõrgusest (materjali ladustamisel jne.);
- kukkumine samal tasapinnal raskeid esemeid transportides ja tõstes;
- elektrišokk, kontaktist vooluga;
- mehaanilised traumad, saaduna seadmete ja masinate pöörlevatelt osadelt; - löikehaavad (erinevate instrumentide kasutamisel).

Tegurid, mis võivad põhjustada kutsehaigusi:

- puidutöötleja töö füüsilist pingutust nõudev, mis võib põhjustada traumasid, valusid seljas ja kätes ning muid ülekoormushaigusi;
- puidutöötlemisel eralduv tolm kahjustab silmi, nahka eriti aga hingamisteid ja kopse, põhjustades hingamisteede kroonilisi põletikke.

1. ÜLDNÕUDED

- 2.1.** Tööülesannet tohib asuda täitma alles siis, kui selleks on teada ohutud töövõtted. Ohutusnõuete rikkumine võib põhjustada õnnetuse.
- 2.2.** Mitte kasutada tööriistu ega seadmeid, mille käsitlemist ei ole teile õpetatud
- 2.3.** Töökoht peab olema küllaldaselt valgustatud.
- 2.4.** Käsitööriistu lubatakse kasutada isikuil, kes on vähemalt 18 aastat vanad ja saanud antud tööks vastava ettevalmistuse.
- 2.5.** Töövahendid, seadmed, tööriistad, käsi-tööriistad, jms. peavad olema paigutatud selliselt, et oleks tagatud ohutus ja käepärasus.
- 2.6.** Töökohad peavad olema hästi valgustatud, kohtvalgustuse lambid ei tohi pimestada töötaja silmi.
- 2.7.** Tööruum (-koht) peab kahjulike ainete olemasolul olema varustatud ventilatsioonisüsteemiga, mis tagab sanitaarnormidele vastava õhuvahetuse ja kahjulike ainete eemaldamise töösoonist.
- 2.8.** Elektriseadmete eksploatatsioon peab toimuma kooskõlas kehtivate elektriõhutuseskirjadega. Kaitsmete sulavpanused peavad vastama nominaalvoolu väärtustele.
- 2.9.** Käsitööriistade kasutajad on kohustatud kandma ettenähtud tööriietust ja kasutama isikukaitsevahendeid.
- 2.10.** Töökohale kõrvalisi isikuid lubada ei tohi.
- 2.11.** Märkates ohutuseeskirjade rikkumist teiste töötajate poolt või ohtu lähedalolijaile, peab töötaja viivitamatult võtma tarvitusele abinõud ohutuse kindlustamiseks ning juhtunust teatama tööloigu juhile.
- 2.12.** Kui töötajal tuleb töötada tõsteseadmetega, peab tal olema vastav kvalifikatsioon ja teda tuleb juhendada vastava ohutusjuhendi järgi.
- 2.13.** Suruõhutööriistade ja elektrikäsimasinatega töötamiseks juhendatakse töötajat vastavate juhendite järgi.

2. ENNE TÖÖ ALGUST

3.1. Korrastada ettenähtud eririietus, isikukaitsevahendid ja riietuda nendesse. Kinnitada varukasuud ja ripnevad rõivaosad, võimalusel panna pähe peakate.

3.2. Valgusti asetada nii, et valgustatav pind ei helgiks.

3.3. Kontrollida oma töölaua kinnitust põranda külge ja kruustangide kinnitust laua külge. Kontrollida, kas jalgealuse kõrgus vastab teie kasvule, s.t. kas kruustangid jäävad küünarnuki kõrgusele.

3.4. Puhastada töölaud prahist ja tolmust. Laastud ja viilipuru pühkida ainult harjaga.

3.5. **Kontrollida tööks vajalikke instrumente põhjalikult, kusjuures võtke aluseks järgmist:**

- **kruustangide** spindlivint ei tohi olla kulunud ega loksuda; haardepakid ei tohi olla kulunud ega loksuda ja peavad sulgema ühtlaselt;
- **haamri** põhi peab olema mõlkideta ja kergelt kumer ning mitte kiivas. Haamer peab varre otsas istuma kindlalt, loksumata ja nihkumata. Haamri vars peab olema sile, ovaalse ristlõikega ja vähe jämedam vaba otsa poolt. Hoiduge haamriga käele löömast;
- **meisel**, ristmeisel, torn- ja auguraud peavad olema vähemalt 150 mm pikad. Meisli ja ristmeisli lamedaks lõõdud ots peab olema 60-70 mm pikk ning meisli lõiketera peab olema sirge või vähe kumera kujuga.
Pole lubatud tööd teha niisuguste instrumentidega, millistel on pärad kaisalisteks taotud või milliste sabad on karastatud;
- **viilidel ja kaabitsatel** peavad olema hästi kinnitatud ja võruga varustatud puust pead. On keelatud ühe viili pead kasutada teise juures, eriti kui on tegemist väikese viiliga, mille pea mahub auku poolest saadik;
- **mutrivõtmed** peavad oma mõõtudel vastama täpselt poltide ja mutrite mõõtudele, nad ei tohi olla kokku taotud ega ära kangutatud. Alati tuleb kasutada õige suurusega mutrivõtit.
- **puuri** lõikeservad peavad olema teritatud ühtlaselt; silindriliste puuride saba ei tohi olla koonuses ega omada sügavaid kriimustusi, nad ei tohi olla kõverad ega padrunis loperdada (viskuda);
- **rauasaelehed** peavad olema pragudeta ja murdunud hammasteta ning olema küllaldaselt pingutatud käsisaeraami vahele;
- peitli teritamisel anna peilile õige nurk. Mitte lubada peitli peal muutuda seenekujuliseks, vaid freesi servad regulaarselt siledaks.
- **kruvikeerajat** mitte kasutada peitli või haamrina. Ohtlik on lõhenenud käepide. Kruvikeeraja tööosa (ots) peab olema sirge, mitte kumer ja vars ei tohi olla kõver.
- **käsisaed peavad** olema teravad ja nende hambad korralikult painutatud, sest vastasel korral surutakse saag lõikesoonde kinni. Käepide terve, hästi viimistletud ja saelege külge kinnitatud ning töötamiseks mugav.
- kõik kasutatavad **tangid** (lapik ja – lõiketangid) peavad olema vigastusteta, mitte liialt kulunud ega logisevad.

3.6. Metallide raiumisel kasutage kaitseprille ja kaitsevõrku (kilpe). Viimased tuleb üles seada raiumise tööde puhuks, kaastöölise kaitseks lendavate kildude vastu.

3.7. Kontrollida, et rihtimisplaat, alas ja teised rasked abinõud püsiks kindlalt alusel. Haamriga neile koputades, kontrollida kõla järgi, kas nad on ilma pragudeta.

3.8. Vahetada ümber igasuguste defektidega instrumendid, rakised ja kaitsevahendid, kuna nende mittekorrasoleku puhul on keelatud tööle asuda.

- 3.9. Tööriista hoida selleks ettenähtud kohas.
- 3.10. Kontrollida käivitamise teel ventilatsiooni korrasolekut.

4. TÖÖ AJAL

- 4.1. Viilidel ja kaabitsatel peavad olema hästi kinnitatud ja võruga varustatud puust pead.
- 4.2. Viilimisel hoida vasaku käe sõrmed sirged ja toetada ainult päkk käe viilitera esiotsale. Viili puhastada ainult terasharjaga.
- 4.3. Kinnitada kindlalt töödeldav detail kruustangide vahele.
- 4.4. On keelatud ühe viili pead kasutada teise juures, eriti, kui on tegemist väikese viiliga, milline mahub pea auku poolest saadik.
- 4.5. Ei tohi puhuda suuga ära metallipuru, vaid kasutada metallipuru eemaldamiseks harja.
- 4.6. Pikkade materjalide ja esemete töötamisel kasutada jalgadega tugipukke. On keelatud tugeks kasutada juhuslikke esemeid nagu lauaotsi, kaste jne.
- 4.7. Saetav puit tuleb üle vaadata, metallikillud, naelad eemaldada.
- 4.8. Saagimisel ei tohi sõrmi hoida saehammaste lähedal.
- 4.9. Saetav puit tuleb kinnitada kindlalt. Materjali saagimine põlvedel ja mistahes juhuslikel esemetel on ohtlik. Käsisaagimisel tuleb saetavat otsa käega toetada.
- 4.10. Rauasaelehed peavad olema pragudeta ja murdunud hammasteta ning olema küllaldaselt pingutatud käsiraami vahele.
- 4.11. Seadmete tõstmisel tungrauaga tuleb tungraud paigaldada püsivale alusele ja vältida selle viltust asendit.
- 4.12. Tungrauaga ülestõstetud seadme all ei tohi remontima asuda enne, kui puuduvad vastavad julgestustoed. Tungrauda ei tohi paigaldada telliskividele, jm. ebapüsivatele esemetele, aga samuti pehmele või vajuvale pinnasele.
- 4.13. Noaga töötades (lõigates) tuleb olla äärmiselt ettevaatlik, samas pöörata erilist tähelepanu kehahoiakule ja noa asendile. HOIDA lõikeriista selleks ettenähtud kohas. Plekkpurkide jms. avamiseks kasutada avajat, mitte aga nuga.
- 4.14. Töö ajal mitte tegelda kõrvaliste asjadega. Tööd tuleb teha selliselt, et ei oldaks ise ohustatud ja oma tegevusega ei seataks ohtu ka kaastöötajate elu ja tervist.
- 4.15. Igasuguste töövõtete juures valida omale kindel tööasend. Komistamise ja kukkumise vältimiseks koristada põrandalt ära üleliigsed esemed.
- 4.16. Ei tohi ummistada läbipääse ega vahekäike.
- 4.17. Tööriistade viimiseks töökohta kasutada tööriistakasti või – kotti.

4. PÄRAST TÖÖD

- 5.1. Korrastada töökoht ja asetada tööriistad ja materjalid oma kohale.
- 5.2. Tööprotsessil ilmnunud puudustest teatage töölõigu juhile.
- 5.3. Võtta seljast eririietus ning hoida seda eraldi kodustest rõivastest.

5. ERGONOOMIA

Tööd, mis on seotud rohke liikumisega ja lihaste venitamisega, tehakse enamasti püstiasendis.. Igasuguse seisva töö juures tuleks vältida painutatud selga. Kui inimene kummardub ettepoole või ühele küljele, siis tema jala-, selja- ja ka õlalihased pidevalt pingul.

Kui inimene end uuesti sirgeks ajab, tunneb ta seljas valu, just nagu selg oleks kõveras olekus kangeks jäänud. On võimatu kogu aeg pingevabalt seista, kui töö kõrgus ei ole õigesti valitud.

Töökõrgus on väga tähtis tegur. Kui see on ebaõigesti valitud, siis keha väsib väga kiiresti. Töökõrgus peab olema selline, et tööd saaks teha ilma selga painutamata ja õlgu õiges ja pingutamata asendis hoides.

Tööd tuleks teha käte loomuliku asendi juures, nii lähedal kehale kui võimalik.

Tööd, mis ei koorma lihaseid ja mida saab teha asukohta muutmata, tuleks teha istudes. Peab olema võimalik ulatuda kõikjale oma töökohas ilma, et end selleks üleliia venitada või painutada.

Hea istumisasend tähendab, et inimene istub sirgelt töö lähedal. Töölaud ja –tool peavad olema konstrueeritud selliselt, et tööpind oleks peaaegu küünarvartega ühel kõrgusel, selg sirge ja õlad lõdvestatud asendis.

6. TEGUTSEMINE ÕNNETUSOHU JA TULEKAHJU KORRAL

Töötajad peavad tõsise ja ähvardava õnnetusohu korral võtma tarvitusele abinõud vastavalt oma teadmistele ja kättesaadavatele tehnilistele vahenditele võimalike tagajärgede vältimiseks ka sellisel juhul, kui vahetu ülemusega ei ole võimalik kohe ühendust saada.

Tõsise ja vältimatu ohu korral peavad töötajad töökohalt lahkuma kiirelt ja ohutult. Tõsise ja vältimatu ohu korral oma töökohalt või ohtlikult alalt omavoliliselt lahkunud töötajat ei tohi selle eest karistada ega asetada ebasoodsasse olukorda.

Tulekahju tekkimisel tuleb tagada inimeste ohutus ja nende kiire evakueerimine või päästmine ohustatud alast.

Tulekahju avastanud isik on kohustatud:

- teatama viivitamatult häirekeskusele (telefonil 112), kus tulekahju on puhkenud ja mis põleb ning nimetama oma perekonnanime ja teate andmiseks kasutatava telefoninumbri ning vastama päästetöötaja esitatud küsimustele;
- hoiatama ohtu sattunud inimesi;
- sulgema uksed ja aknad ning välja lülitama ventilatsiooni, tõkestamaks tule levikut;
- võimaluse piires asuma tuld kustutama.

Tulekustutus- ja päästemeeskonna sündmuskohale saabumisel informeerib tulekahju avastanud isik või objekti valdaja esindaja meeskonna juhti:

- tulekahju tekkekohast ja ulatusest;
- võimalikust ohust inimestele;
- muudest tulekahjuga kaasnedes võivatest ohtudest (plahvatused, ohtlikud kemikaalid, elektriseadmed jms).

7. ESMAABI

Iga töötaja peab enne tööle asumist olema tutvunud esmaabi andmise juhendiga.

Kõige olulisem on tegutseda rahulikult ja läbimõeldult:

- püüda välja selgitada kannatanu seisukord;
- raske tööõnnetuse puhul helistada koheselt hädaabinumbril **112**;
- olemasolevate võimaluste piires anda kannatanule abi;
- vajadusel seisata ohtlikud seadmed, välja lülitada elektrivool jne.

Juhul kui töötajal ei ole piisavalt teadmisi esmaabi andmises, siis oodata kuni saabub selleks väljaõpetatud töötaja või kiirabi.

NB! Ebaõigete esmaabi võtete kasutamine võib kannatanu seisundit veelgi raskendada.

8. KASUTATUD KIRJANDUS JA KEHTIVAD ÕIGUSAKTID

1. Töötervishoiu ja tööohutuse seadus (RT I 1999, 60, 616; 2000, 55, 362; 2001, 17, 78; RT I 2002, 47, 297; RT I 2002, 63, 387; RT I 2003, 20, 120; RT I 2004, 54, 389; RT I 2004, 86, 584; RT I 2004, 89, 612; RT I 2005, 39, 308; RT I 2007, 3, 11; RT I 2007, 12, 66; RT I 2007, 59, 381; RT I 2008, 56, 313; RT I 2009, 5, 35; RT I 2009, 29, 176; RT I 2009, 35, 232; RT I 2009, 49, 331; RT I 2009, 62, 405; RT I 2010, 22, 108; RT I 2010, 31, 158)
2. Töökohale esitatavad töötervishoiu ja tööohutuse nõuded (RT I 2007, 42, 305)
3. Töövahendi kasutamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuded (RT I 2000, 4, 30; RT I 2003, 89, 596)
4. Töötajate tervisekontrolli kord (RTL 2003, 56, 816; RTL 2006, 24, 431)
5. Tuleohutuse seadus (RTI 2010, 24, 116)
6. Töötervishoiu- ja tööohutusalase väljaõppe ja täiendõppe kord (RTL 2000, 136, 2157)
7. Raskuste käsitsi teisaldamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuded (RTL 2001, 35, 468)